

OPONENTSKÝ POSUDEK

Veronika Pospíšilová,
Projevy animismu u Khmerů v Kambodži a v jižním Vietnamu
Disertační práce,
Ústav etnologie FF UK
Praha 2019, ss. 257.

Disertace Veroniky Pospíšilové představuje dílo po všech stránkách unikátní. Začnu tím nejdůležitějším, a to jazykovou stránkou. Autorka píše: Další velkou výhodou v průběhu výzkumu bylo to, že hovořím vietnamsky a částečně i khmersky, protože jediné díky znalosti těchto jazyků bylo možné se k místním lidem přiblížit a projevy animismu probádat. Jen nepatrná poznámka: Postačí nahlédnout do fonetické povahy khmerštiny či do hry infixů, nemluvě o písmu, aby si člověk uvědomil obtíže s tím spjaté, „vražednou“ vzdálenost tohoto jazyka, abych obdivně konstatoval heroický výkon autorčin. Její operativní vědomosti jak vietnamštiny, tak i khmerštiny zakládají naprostou autentičnost terénního výzkumu, věnovaného poněkud difúznímu fenoménu, jímž bezpochyby animismus je, klasický term obecné etnologie, jenž vystoupal na meta-rovinu, ale jak se zdá, ať už má animismus jakoukoliv podobu, rozvinutou v nehomogenosti a lokálnosti, jak autorka sama dovozuje, je synkreticky přítomen spolu s oficiálním buddhismem, jednotlivé kulturní řady se mohou modifikovat a superponovat, a proto nemusí být možná separace zjevná. Čili: jak máme interpretovat notoricky známý jev od dob E. B. Tylora. V této souvislosti bych možná podotkl, že Tylor chápe animismus evolucionisticky jako kontrast civilizace, rozlišuje dva fáze ve vývoji animismu: bez etiky a s etikou.

Podstatnější jsou však multiplex analýzy Veroniky Pospíšilové, abychom si uvědomili složitost a rozvinutost animismu, jeho spjatost s každodenností khmerského života, kterou proniká v mnoha směrech. Je pravda, že jde o dvojí podobu terénu, jednak v Kambodži a jednak v jižním Vietnamu, kde je kambodžství mírně řečeno utiskováno. Mohu vytknout alespoň autorčin brilantní rozbor Neak Ta, ale také bych upozornil na rituál odchodu: ten svědčí o autorčině suverénní znalosti a pochopení. Mluvím o rituálu a jen bych námětově dodal, že „vybrané“ působí poněkud svévolně. V každém případě lze říci, že Veronika Pospíšilová rozvinula klasickou etnologii, jež může splývat se studiem zvykosloví; její přístup totiž je všestranný, ba encyklopedický, příkladně dějiny Kambodže či klasifikační analýzy, do nichž je zahrnuto i obydlí. Řekl bych však, a to je velmi neobvyklé (nemluvil jsem snad o unikátnosti?), že je disertace opatřena šestnácti přílohami, z nichž některé jeví značnou autonomii jako například případová studie. Nicméně jejich celek dokládá rozlehlost terénního výzkumu, svědčící o autorčině naprosté obeznámenosti. Zmíněná rozlehlost terénního výzkumu, se podle mého názoru promítla dokonce do tří kapitol, které se vztahují k metodologii terénu, pokud něco takového existuje; dvě z nich jsou odlišeny co do místa: na jedné straně Kambodža a na druhé Vietnam. Obvykle však stojí metodologie terénu na počátku, ale zde působí přijatelně, neboť autorce jde o kontinuitu.

Uvedená obeznámenost koreluje rovněž s vynikající bibliografií, ať už speciální nebo obecnější.

Doporučuji jednoznačně k obhajobě s výsledkem splnila.

Doc. PhDr. František Vrhel

Ústav etnologie FF UK

Praha 17. 10. 19.